

lek. Anna Murawska¹
 dr n. med. Dorota Raczyńska¹
 dr n. med. Dominik Zalewski²

¹Katedra i Klinika Okulistyki
 Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego
 kierownik: prof. dr hab. n. med. Krystyna Raczyńska
²Centrum Diagnostyki i Mikrochirurgii Oka „Lens” w Olsztynie
 kierownik: dr n. med. Dominik Zalewski

RYS HISTORYCZNY CHIRURGII JASKRY WRAZ Z ANALIZĄ ARCHIWALNEJ DOKUMENTACJI KLINICZNEJ Z LAT 1945–1950

HISTORY OF GLAUCOMA SURGERY WITH THE ANALYSIS OF MEDICAL RECORDS FROM 1945–1950

Słowa kluczowe

Jaskra, ślepotą, ciśnienie wewnątrzgałkowe, irydektomia, pilokarpina, cyklodializa.

Key words

Glaucoma, blindness, intraocular pressure, iridectomy, pilocarpine, cyclodialysis.

Streszczenie

Wstęp: Jaskra zaliczana jest do chorób z grupy neuropatii o charakterze chronicznym i postępującym, w których dochodzi do stopniowego uszkodzenia włókien nerwu wzrokowego. Efektem jest ograniczenie pola widzenia i obniżenie ostrości wzroku, prowadzące do całkowitej ślepoty. Jaskra jest drugą po zaćmie najczęstszą przyczyną ślepoty w krajach rozwiniętych, jednakże groźniejszą, ponieważ uszkodzenie nerwu wzrokowego jest nieodwracalne. Jaskra w zależności od budowy przedniego odcinka oka (kąta przesączania) dzieli się na: jaskrę z otwartym i jaskrę z zamkniętym lub zamykającym się kątem przesączania. W przeszłości leczono ją prawie wyłącznie operacyjnie, obecnie przede wszystkim zachowawczo.

Pacjenci i metody: Zagadnienie jaskry przestudiowano na podstawie archiwalnej dokumentacji medycznej Akademii Lekarskiej w Gdańsku (1945–1950). Przeanalizowano epidemiologię zachorowań, rodzaje technik operacyjnych, skuteczność leczenia oraz powikłania pooperacyjne.

Wyniki: Najliczniejszą grupę chorych z jaskrą stanowili pacjenci powyżej 50 r.ż. – 53%. Czas ich hospitalizacji wynosił średnio 2–3 tyg. Najczęściej przeprowadzano zabieg cyklodializy. Średnia wartość ciśnienia wewnątrzgałkowego przed zabiegiem wynosiła 50 mmHg. Pooperacyjny efekt hipotensyjny był podobny we wszystkich technikach operacyjnych i wynosił około 20 mmHg.

Summary

Background: Glaucoma is a neuropathic disease causing progressive damage to optic nerve fibers. As a result, visual field is progressively reduced, along with the impairment of visual acuity, which ultimately leads to blindness. Currently, glaucoma is the second leading cause of blindness in adult population worldwide, preceded only by cataracts; yet it causes irreversible vision loss. Depending on pathology of the anterior chamber angle, open angle and angle closure glaucoma can be distinguished. Treated almost only surgically in the past, it is now primarily seen as an indication to medical treatment.

Patients and methods: Archive medical records of Medical Academy in Gdansk (1945-1950 r.) were analysed to determine glaucoma epidemiology, surgical interventions, treatment efficacy and postoperative complications.

Results: The majority (53%) of patients with glaucoma were over 50 years old. They were hospitalised for 2 - 3 weeks. The most common surgical technique was cyclodialysis. With the mean intraocular pressure of 50 mmHg at baseline, the hypotensive effect of treatment (approx. 20 mmHg) was similar for all surgical techniques.

Conclusion: As compared to other surgical procedures, cyclodialysis was technically easier and safer for the patient. Only a small percentage of patients were treated medically, which can be attributed to a small number of glaucoma med-

Wnioski: W porównaniu z innymi technikami operacyjnymi zabieg cyklodializy był technicznie łatwiejszy i bezpieczniejszy dla pacjenta. Niewielka liczba pacjentów leczonych zachowawczo świadczyła o przewadze leczenia chirurgicznego nad farmakologicznym, co wiązało się z niewielką ilością leków przeciwjaskrowych dostępnych w tamtym okresie. Pomimo złych warunków pracy, jakie panowały na terenie powojennego Gdańska, niewielu lekarzy oraz skomplikowanych zabiegów, osiągnano zadowalający efekt terapeutyczny.

ications available at that time. Despite unfavourable working conditions in the postwar city of Gdansk, reduced staff headcount and relatively complex surgical procedures, satisfactory therapeutic effect was ultimately achieved.